

Donatella Di Pietrantonio

L'edat fràgil

Traducció de Mercè Ubach

DONATELLA DI PIETRANTONIO

L'edat fràgil

Traducció de Mercè Ubach

Edicions 62

Barcelona

Títol original: *L'età fragile*
© 2023 Giulio Einaudi editore s.p.a., Torino

Aquest llibre ha estat traduït gràcies a una subvenció del Ministeri
d'Afers Exteriors i de la Cooperació Internacional italià.

Questo libro è stato tradotto grazie a un contributo del Ministero
Degli Affari Esteri e della Cooperazione Internazionale italiano.

*La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor.
La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i
de les nostres llibreries.*

*En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement.
A Grup62 agraim que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores i autors perquè
puguin continuar desenvolupant la seva funció.*

*Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar o escanejar
algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com o per
telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.*

*Queden expressament prohibits l'ús o la reproducció d'aquest llibre o de qualsevol de les seves parts
amb el propòsit d'entrenar o alimentar sistemes o tecnologies d'intel·ligència artificial.*

Primera edició: maig del 2025

© de la traducció: Mercè Ubach Dorca, 2025

Citació de la pàgina 9: traducció de Margarida Castells Criballés
(gener del 2022), del llibre original *Une mort très douce*.

© d'aquesta edició: Edicions 62, s.a.
Diagonal, 662-664 — 08034 Barcelona
info@grup62.com
www.edicions62.cat

Fotocomposició: Grup62

DIPÒSIT LEGAL: B. 6.568-2025

ISBN: 978-84-297-8259-2

El desordre que trobo al matí em recorda que ja no estic sola. L'Amanda ha tornat, miro al meu voltant i ensopego amb el seu rastre: al braç del sofà el plat amb un tall de pa engrunat, i al vas un cul de beguda. La manta està feta un garbuix en un racó, al costat del llibre capgirat, sempre obert per les mateixes pàgines.

En els últims temps, el son ha perdut lleugeresa, no la sento moure's per casa. Només de vegades, quan em giro sobre un costat els seus passos tocatardans vibren fins al terra de la meva habitació.

No sé a quina hora es despertarà. Em prenc el cafè, poso a la taula les galetes i l'única tassa que queda de la seva adolescència. El sol ens cau a sobre des de la finestra, il·lumina la vaca amb un tou d'herba a la boca.

Deixo la gerreta sobre els fogons, un senyal per dir: escalfa't la llet. S'hi podrà afegir el cafè que ha quedat a la cafetera o bé ignorar-ho tot. Podrà valorar que hagi pensat en ella o enfadar-se perquè la tracto com una nena.

No entenc els seus torns de treball, si en puc dir així, les seves entrades i sortides de casa em resulten imprevisibles. Totes les meves preguntes sobre el tema la irriteren. Miro de coincidir-hi durant els àpats.

M'asseguro que a la nevera hi hagi alguna cosa nutritiva, per si se salta l'esmorzar. Les closques perfectes dels ous em tranquil·litzen. Està prima com sempre, la meva filla.

Trec sabates i sabatilles de la catifa, retiro noses del sofà. Si vingués algú, em faria vergonya que el veiés així. A sota la manta hi ha el telèfon de l'Amanda, apagat.

Ja me'n puc anar. Avui seré a casa l'avi, li escric en un full. El deixo al costat del gerro de tulipes grogues. Hi afegeixo un cor per a ella, que de seguida esborro.

El meu pare viu a mig camí entre el poble i la muntanya. No és als camps, aquest matí està assegut al pedrís de la llar de foc, contrariat. A casa el temps no li passa, llegir una pàgina de diari el cansa i a la tele només diuen que bestieses.

—M’has d’acompanyar a un lloc —em diu.

Fa un dia tan net i clar que gairebé ens fereix. No ha fet servir mai ulleres de sol, quan un raig l’encega estreny les parpelles. De revolt en revolt pugem amb el seu vell Brava, se’m destapa una orella, després l’altra, i sento el motor més fort. Ell està concentrat en la conducció, el seu perfil trontolla a cada sot de l’asfalt, amb el nas cada cop més esmolat, els llavis xuclats. En un moment donat es deixondeix i em pregunta per l’Amanda.

—L’he deixat dormint —li dic, i tornem al silenci.

Davant nostre, la muntanya. El verd nou s’enfila amunt, acoloreix la fageda secular i el que els pastors anomenen el nu, on ja no creixen arbres i s’estén la prada. Més enllà de la prada encara és hivern.

A poc a poc la carretera se li va fent més familiar, l’ha recorregut a peu un munt de vegades, i era només una pista o un camí. Podria conduir amb els ulls clucs, ara.

Mira a fora per la finestra: va néixer allà baix, en la faixa de camps conreats, i al cap de vint-i-cinc anys també hi vaig néixer jo. En aquesta vall ell va ser jove, jo només nena. Després ens vam traslladar on viu ara. Aquí va practicar la caça i de vegades la caça furtiva.

Feia molt de temps que no veníem junts a la muntanya, no el puc ni calcular. Abaixa una mica el vidre, respira fondo. S'oblida de l'emfisema i l'estenosi aòrtica, les galtes excavades se li revifen. Sempre l'ha trobat a faltar, l'aire que va deixar aquí.

Arribem a la seva meta, aparca al voral de la carretera.

La garita de la Xèrifa encara s'aguanta, bé que sense ella. M'enrecordo de quan m'asseia amb els excursionistes a les taules de la clariana, entre el fum de les broquetes. O ajudava a servir, si calia.

Els fajos quasi arriben a tocar de la teulada amb les fulles acabades de sortir.

—Aquest tros de bosc encara és nostre, tingue-ho en compte per a després —em diu el meu pare, assenyalant la propietat natural de la seva família.

Després és quan ell ja no hi sigui. Podré presentar una sol·licitud a la policia Forestale i tallar llenya per a l'hivern, m'explica. Sap que no ho faré, no ha trobat mai el foc encès a casa meua.

—M'has portat fins aquí per deixar-me el bosc? —faig broma.

—No és només el que veus.

Travessa la carretera i enfila un caminó envaït per l'herba. Segueixo de mala gana el seu pas adolorit, sé què hi ha cap a aquesta banda.

El rètol del càmping no el recordava així, ha perdut algunes lletres, i la ema està penjada de cap per avall, de

manera que s'ha transformat en una ve doble. Hi ha un esbarzer entortolligat al voltant de la reixa, tancada amb un cademat, no sabia que ell en tingués una clau. Força el batent, supera la fricció dels ferros contra el terreny, més elevat, camina cap a les escasses estructures d'obra, deteriorades pel desús. Sota una teulada, la fila de les piques de lavabo per als hostes, algunes de destrossades en actes vandàlics, com les portes dels vàters, arrencades. Resseguiu el costat llarg de la piscina, ell sempre uns passos endavant. Escombraries i branques trencades al fons, un arbret hi creix insegur, equivocat. Les parcel·les de les tendes, més endavant, ja no es distingeixen, la vegetació se les ha reapropiat.

—Em diràs per què hem vingut i qui t'ha donat la clau?

—Et volia ensenyar que malament que està, tot plegat.

Arronso les espatlles, ho he vist i ja ens en podem anar.

No m'interessa, a mi, aquest lloc.

—Això també serà teu, després —diu ell.

Un senyal d'alarma em puja de l'estómac a la gola, me la tanca.

—No pot ser. Si aquest terreny te l'havies venut.

Ho va intentar durant molt de temps, però no se'n va sortir, em confessa.

Em quedo callada una estona, sota el cor dels ocells. A intervals regulars, el solo del cucut.

—Després d'allò no el volia ningú, ni regalat —sembla gairebé justificar-se.

—Jo tampoc el vull, és un lloc que fa por.

He alçat la veu, l'eco repeteix les últimes síl·labes. Serà meu per força, soc la seva única hereva.

—Un dia d'aquests anem a cal notari per arreglar la donació.

Vet aquí el poder que el meu pare encara exerceix sobre meu, les decisions ja preses que no puc canviar.

—No l'acceptaré, ja tinc les meves preocupacions.

Li giro l'esquena i m'encamino cap al cotxe. He deixat de sentir les converses d'amor del bosc. Tot aquest renaiement d'abril no em concerneix.

Milà o res. Així s'expressava sobre el seu futur, l'últim curs escolar. Res era el poble, quedar-se. Milà, la ciutat on viuria la vida de veritat.

Es va preparar tot l'estiu, la trobava al llit a l'hora de la migdiada, amb un llapis clavat entre els cabells recollits i un altre fent creuetes als tests. Sortia poc i sense ganes: els que li escrivien missatges o li trucaven ja eren el passat, per a ella.

Les meves propostes tampoc no se les escoltava: Roma era massa a prop, Bolonya massa provinciana.

—I els teus companys per què hi van?

—Perquè no són prou valents, no sobrepassen la distància de seguretat.

Vam comprar una maleta gran i una de petita en un centre comercial. Les va voler de les rígides, encara que només tornaria per Nadal i Setmana Santa, em va dir.

—Algun cop vindràs tu a veure'm, t'anirà bé —va respondre a les silencioses objeccions de la meua mirada.

Al setembre el seu pare la va acompanyar a fer la prova d'accés a la Universitat de Milà. L'Amanda em va trucar abans d'entrar. En la veu, la barreja de por i determinació que li coneixia.

Va tornar amb les llums de la ciutat als ulls.

—Sembla Europa —va dir.

S'havien aturat a sopar a Navigli. Havia estat una mena de recorregut turístic, vaig entendre pel poc que em va explicar. La trobava radiant, al cap dels dos dies que havia passat amb el seu pare.

—La *cotoletta* autèntica no és com la fas tu. —I em va posar una mà pietosa damunt l'espatlla.

Quan li va dir que l'havien admès, el seu avi li va obrir un compte bancari de mil euros.

—Cada vegada que cobri la pensió te n'ingressaré cinquanta o cent —li va prometre.

Li semblava impossible que ella pogués treure diners des de tan lluny. I misteriós el que estudiaria: Relacions Internacionals i Institucions Europees. Tanmateix, l'havia sentit comentar el telenotícies, amb aquella rebel·lió a la veu.

El meu pare estava orgullós de la seva única neta, trenta-dosena de més de quatre-cents. Al començament li havia costat una mica acceptar els colors d'aquella nounada, aquells cabells gairebé rosa que no pertanyien a la nostra família.

Jo també em vaig sentir orgullosa de la nota que havia tret a l'examen d'ingrés. Havia callat davant de mi mateixa una mitja esperança que el suspengués. Una petita serp amagada en un cau profund encara la volia retenir a prop.

Li vaig comprar llençols i tovalloles nous, pijames, totes les coses necessàries en què les noies no pensen. En pocs dies li vaig ensenyar a posar la rentadora, a estendre les peces fosques a l'ombra. Coneixeria una mica de món, cosa que jo no havia pogut fer.

La vaig acompanyar amb tren, les maletes pesaven.

—Almenys els llençols els podríem haver comprat a Milà, no? —va dir.

Però eren lleugers, comparats amb els pots amb les salses preparades. En tindria per a mesos, havia cuinat a llarg termini per a ella. Només amb aquell exercici m'havia convençut que podria sobreviure sense mi.

L'ascensor estava espatllat. Vam suar juntes per les escales de la finca, una mica tèntrica. La noia que ens va obrir va repassar l'Amanda i li va indicar la seva habitació.

—Després vine a firmar el contracte —li va dir.

Les altres no les vam veure. El mobiliari de l'habitació era tronat, i hi havia borra acumulada als racons. L'Amanda no semblava fixar-s'hi. M'hi va deixar estar poc, el temps necessari per ajudar-la a desar unes quantes coses a l'armari.

—Vaig al lavabo —vaig dir abans de trucar a un taxi i deixar-la.

Estava asseguda a la tassa, el terra estava fet un fàstic. Però no és que estigués brut, en realitat, sinó que les rajoles eren massa velles. A la banyera, una cortina de plàstic amb elefantets, i els torns de la neteja penjats a la porta. Un interrogant esperava ser substituït per l'Amanda.

El Taxiblu em portaria a l'estació. La vaig abraçar ben fort.

—Truca'm quan arribis —em va dir l'Amanda, escapolint-se.

Era la primera vegada que m'ho demanava ella a mi.

Un any i mig més tard, la meva filla va agafar un dels últims trens. Després ja no va ser possible sortir de Milà ni de cap altre lloc d'Itàlia. Mirava a les retransmissions en directe la gent que corria per les escales mecàniques i abarrotava les andanes. També la buscava a ella, la flamarada dels seus cabells, en el tumult. Mentrestant, em trucava per telèfon. Potser podré pujar. Me la imaginava obrint-se pas, tan menuda, amb la maleta. Tothom se'n tornava al sud.

Va arribar a les deu del vespre, amb dues hores de retard. No acabava mai de baixar tot l'equipatge, un noi li anava passant paquets des del vagó. Va baixar a fumar-se mig cigarret abans de reprendre el viatge.

M'hi vaig acostar instintivament, però ella em va aturar amb la mà. Podria ser perillós, va dir.

Al cotxe va engegar la ràdio i es va abandonar contra el seient, deixant balancejar el cap com si dormís. Estava massa cansada per parlar, ni que fos el mínim.

—Per què t'has emportat tot aquest feto? —li vaig preguntar—. L'estat d'emergència s'aixecarà d'aquí a unes setmanes, les universitats tornaran a obrir.

—I com ho saps, tu? No ho pots preveure.

Va mirar distreta la porta d'entrada al poble, amb el sant beneït dins la fornícula.

A casa, vaig encendre el forn per escalfar-li la pasta; ella el va apagar.

—Ja menjaré demà.

Va entrar a l'habitació amb la motxilla, la resta es va quedar al menjador. No vaig sentir cap més soroll, darrere de la seva porta.

Més tard vaig obrir les maletes, hi havia els llençols de colors que li havia comprat. Amb el cotó entre les mans vaig tenir el pressentiment que en aquella tornada hi havia alguna cosa fosca i definitiva.

L'endemà al matí la vaig deixar dormir. S'havia de recuperar de la pallissa del viatge. No havia menjat, però. I el dia abans no havia tingut temps ni de fer un entrepà, abans de pujar al tren. El servei de bar del tren s'havia suspès.

Vaig començar a comptar les hores, com quan era petita i no es despertava per mamar. Després tenia una gana ferotge, em mossegava els mugrons amb les genives tallants.

Va ser dolorós, criar l'Amanda. No l'entenia, no entenia què volia de mi. Tenia por de quedar-me sola amb ella. A la nit, el meu marit se la recolzava en una espatlla i la passejava per casa, després d'haver tancat l'habitació per deixar-me descansar.

A la sala d'espera del pediatre les altres reconeixien la causa al primer plor dels seus fills. La meva filla plorava i jo no sabia per què. Tenia els pits plens i, tot i això, de vegades ella s'apartava tot d'una i es posava a xisclar. Potser la llet no és bona, pensava. Me l'esprenia en un dit i la llepava. Potser a la seva petita llengua el que jo notava

dolç se li tornava amargant. Recordo haver-la sacsejat per fer que deixés de xisclar, però no gaire fort.

Al cap de vint anys d'aquella època, em va agafar una nova inquietud mentre l'Amanda no es despertava. Les onze, les dotze. Qui sap si a Milà havia capgirat els hàbits de son com quan era un nadó. Em vaig posar a fer soroll voltant per la casa, remenava olles, arrossegava mobles. Només se'n va adonar la Rubina.

Em va sentir des de baix, del balcó estant: baixa, em va fer amb la mà. S'havia assegut en una gandula, amb la faldilla tirada cuixes amunt i les mànigues arromangades.

Jo també m'hi vaig posar bé, al sol de març.

—Ha tornat l'Amanda, has estès roba seva.

Em va preguntar com estava i jo no ho sabia. Cansada, vaig contestar.

—Estudiarà aquí a casa, una temporada.

Va assentir amb els ulls clucs. Però no hi havia trobat llibres, a les maletes.

—Ara descansem per força, tots quiets —va dir la Rubina, girant els braços per la part més blanca.

Li sabia greu perquè havien anul·lat els assajos del cor.

—Les últimes vegades estàvem més deixats anar amb el cant gitano. —I en va insinuar l'obertura.

No tenia ganes de parlar, només estava esperant que la meva filla es llevés. De tant en tant mirava el rellotge de reüll.

—Pujo —vaig dir a dos quarts de dues.

A casa no m'hi veia bé, a causa del sol que encara tenia als ulls. Vaig trucar a la seva porta, després vaig entrar. Ella a sota les mantes, amb el cap amagat pel coixí.

Li vaig destapar la cara, i per un moment em va mirar com si no em reconegués.

—Estic en quarantena, allunya't —em va dir—. Menjaré a l'habitació.

—Ens asseiem a un cap i l'altre de la taula, és prou llarga.

Es va incorporar i es va quedar asseguda, amb l'expressió fosca.

Vaig ventilar l'habitació mentre se servia a la cuina el seu plat de nyoquis. De seguida que va estar, es va tornar a tancar.

Aquella nit, però més cap a la matinada, em va despertar un moviment suau a l'altra banda del llit. L'Amanda s'hi va arraulir fins a fer-se petita i rodona, donant-me l'esquena. No sé quanta estona em vaig quedar immòbil, sorpresa. Fins que es va posar a plorar. Sense veu, només amb sanglots muts i tirant els mocs amunt. Llavors la vaig encerclar tant com vaig poder, amb els braços lleugers.

—No em preguntis res —va dir.

Va ser l'última vegada que vaig ser tan a prop de la meva filla. Va passar fa poc més d'un any.